

**RAADGEVENDE
INTERPARLEMENTAIRE
BENELUXRAAD**

13 december 2009

**Commercieel draagmoederschap
(Hoorzitting van 27 november 2009)**

VERSLAG

NAMENS DE VERENIGDE COMMISSIES
VOOR JUSTITIE EN OPENBARE ORDE
EN VOOR CULTUUR, ONDERWIJS
EN VOLKSGEZONDHEID

UITGEBRACHT DOOR
DE HEER W. BEKE ⁽¹⁾

(1) Samenstelling van de commissies:

Commissie voor Justitie en Openbare Orde:

Voorzitter: de heer Weekers

Leden: de heren Beke, Bettel, Bosma, Braz, Collard, Giet,
mevrouw Haubrich-Gooskens, de heer Leunissen, mevrouw
Quik-Schuijt, de heren Verougstraete en Verwilghen.

Commissie voor Cultuur, onderwijs en Volksgezondheid:

Voorzitter: mevrouw Detiège

Leden: de heren Angel, Blom, Caluwé, De Vriendt, mevrouw
Huijbrechts-Schiedon, de heren Oberweis, Peters, Schinkelshoek,
Siquet en Van Campenhout

**CONSEIL INTERPARLEMENTAIRE
CONSULTATIF
DE BENELUX**

13 décembre 2009

**La maternité de substitution
(Audition du 27 novembre 2009)**

RAPPORT

FAIT AU NOM DES COMMISSIONS RÉUNIES
DE LA JUSTICE ET DE L'ORDRE PUBLIC
ET DE LA CULTURE, DE L'ENSEIGNEMENT
ET DE LA SANTÉ PUBLIQUE

PAR
M. W. BEKE ⁽¹⁾

(1) Composition des commissions:

Commission de la Justice et de l'Ordre public:

Président: M. Weekers

Membres: MM. Beke, Bettel, Bosma, Braz, Collard, Giet, mme
Haubrich-Gooskens, M. Leunissen, mme Quik-Schuijt,
MM. Verougstraete et Verwilghen.

**Commission de la Culture, de l'Enseignement et de la Santé
publique:**

Président: Mme Detiège

Membres: MM. Angel, Blom, Caluwé, De Vriendt, mme Huijbrechts-
Schiedon, MM. Oberweis, Peters, Schinkelshoek, Siquet
et Van Campenhout

Uiteenzetting door mevrouw Polders-Reinders, adviseur beleid van het Landelijk Bureau van de Raad voor de Kinderbescherming in Nederland.

Mevrouw Polders opende haar presentatie met de stelling dat voor de Raad voor de Kinderbescherming de rechten van het kind altijd het uitgangspunt vormen. Dat geldt ook voor zaken gerelateerd aan draagmoederschap, dat beschouwd moet worden als een bijzondere vorm van afdracht van het kind door de ouder(s). Op basis van art 151b, lid 3 van het Nederlandse Wetboek van Strafrecht wordt een draagmoeder gedefinieerd als een vrouw die beoogt zwanger te worden met het voornemen een kind te baren voor een ander die het ouderlijk gezag over het kind wil krijgen dan wel anderszins duurzaam de verzorging en opvoeding voor het kind op zich wil nemen. Mevrouw Polders wees erop dat in de zaak van “baby Donna” er sprake was van een ongeplande zwangerschap.

Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind bepaalt de voorwaarden die gelden voor een zorgvuldige afstand ter adoptie. Zo moeten de ouders goed zijn voorgelicht over de gevolgen die afstand kan hebben voor hun en voor het kind. Ook dienen zij hulpverlening aangeboden te krijgen als zij onvoldoende zijn toegerust om het ouderschap feitelijk uit te oefenen. De ouders die afstand van hun kind doen, mogen daarmee geen geldelijk of ander voordeel verkrijgen en de besluitvorming over de afstand dient pas na de geboorte plaats te vinden, met voldoende bedenktijd. Tot slot, zo lichte mevrouw Polders toe, moet er voor de afstand onderzocht worden of plaatsing bij familie of een (netwerk)pleeggezin ook tot de mogelijkheden behoort.

Als wensouders worden aangemerkt (een) meerderjarige(n) die met hulp van een draagmoeder een kind in het eigen gezin wil(len) opnemen.

Mevrouw Polders legde uit dat er in technische zin verschillende vormen van draagmoederschap zijn. Zo bestaat er hoogtechnologisch draagmoederschap (HTDM), waarbij de eicel die gebruikt wordt, niet van de draagmoeder is maar van de wensmoeder of van een (anonieme) eiceldonor. Bevruchting vindt in dit geval plaats via IVF met de zaadcel van de wensvader of van een (anonieme)

Exposé de Mme Polders-Reinders, conseiller politique au Bureau National du Conseil de la Protection des Enfants des Pays-Bas.

Mme Polders a indiqué au début de son exposé que, pour le Conseil de la protection des Enfants, les droits de l'enfant constituent toujours le point de départ. Il en va de même pour les questions liées à la maternité de substitution qui doit être considérée comme une forme particulière de cession de l'enfant par le(s) parent(s). En vertu de l'art. 151b, al. 3 du Code pénal néerlandais, une mère de substitution est définie comme une femme qui souhaite porter un enfant et le mettre au monde pour une autre personne qui souhaite obtenir l'autorité sur cet enfant ou du moins en assurer durablement les soins et l'éducation. Mme Polders a souligné que dans l'affaire “baby Donna”, il s'agissait d'une maternité non programmée.

Le Traité international des droits de l'enfant définit les conditions qui s'appliquent à une cession appropriée en vue de l'adoption. Les parents doivent par exemple être dûment informés des conséquences que peut entraîner la cession, pour eux et pour l'enfant. Ils doivent pouvoir bénéficier d'une aide s'ils ne sont pas suffisamment en mesure d'exercer la parenté dans les faits. Les parents qui cèdent leur enfant ne peuvent obtenir aucune contrepartie, financière ou autre, et la décision de la cession ne doit être prise qu'après la naissance, avec un délai de réflexion suffisant. Enfin, il faut examiner si le placement dans la famille ou une famille d'accueil (ou réseau) fait partie des possibilités.

Les parents en demande d'enfant sont un ou des majeurs qui souhaitent accueillir un enfant avec l'aide d'une mère de substitution.

Mme Polders a précisé qu'il existe plusieurs formes de maternité de substitution au sens technique du terme. Il y a la maternité de substitution dite “de haute technologie”, dans le cadre de laquelle l'ovule utilisé ne provient pas de la mère de substitution mais de la mère demandeuse ou d'une donneuse (anonyme). L'insémination se fait alors par FIV avec les spermatozoïdes du père en

zaaddonor. Een kind dat op deze manier verwekt wordt, kan dus voor 100 % van de wensouders zijn, voor 50 % van de wensouders via de wensvader of geen enkele genetische verwantschap aan de wensouders hebben. Bij laag (of half) technologisch draagmoederschap (LTDM) wordt altijd de eicel van de draagmoeder gebruikt in combinatie met een zaadcel van de wensvader of van een (anonieme) donor. Een kind dat op deze manier verwekt wordt, is voor 50 % genetisch verwant aan de wensouders via de wensvader of op geen enkele verwant aan de wensouders.

Verminderde vruchtbaarheid door uiteenlopende redenen (overgewicht, geslachtsziekte, alcohol- en tabakgebruik, late leeftijd) ligt vaak ten grondslag aan het inschakelen van een draagmoeder door wensouders. Adoptie is in dergelijke gevallen vaak geen reële optie, omdat het profiel van de adoptiefkinderen niet aansluit bij het profiel dat de wensouders in gedachten hebben. Ook zijn de wachttijden bij adoptie vaak zeer lang. Als nadeel van pleegzorg wordt gezien dat het kind in die situatie juridisch niet "eigen" wordt, zo verduidelijkte mevrouw Polders.

Draagmoeders kunnen verschillende redenen hebben om zich aan te bieden, maar het verkrijgen van een financiële vergoeding speelt daarbij zeer vaak (89 %) een rol. Ook gebeurt het dat draagmoeders empathie hebben met kinderloze paren, graag nog eens zwanger willen zijn of op deze manier proberen een eerdere abortus of afstand van een eigen kind te compenseren.

Het Nederlandse Wetboek van Strafrecht stelt een aantal duidelijke beperkingen ten aanzien van draagmoederschap. Zo is het verboden om zonder voorafgaande toestemming van de Raad voor de Kinderbescherming een kind jonger dan zes maanden op te nemen in een gezin (art. 442). Ook is het niet toegestaan om uit winstbejag te bevorderen dat een kind jonger dan zes maanden zonder voorafgaande toestemming van de Raad als pleegkind in een gezin wordt opgenomen (art. 151a) of om te bemiddelen ter zake van draagmoederschap "in de uitoefening van een beroep of bedrijf" (art. 151b). Ditzelfde artikel verbiedt eveneens het in het openbaar aanbieden van bemiddeling ter zake

demande d'enfant ou d'un donneur (anonyme). Un enfant conçu de la sorte peut donc être issu à 100 % des parents demandeurs ou à 50 % par le biais du père demandeur, ou encore n'avoir aucun lien génétique avec les parents demandeurs. Dans le cas de la maternité de substitution dite "de basse (ou de semi-) technologie", on utilise toujours l'ovule de la mère porteuse et les spermatozoïdes du père demandeur ou d'un donneur (anonyme). Un enfant conçu de la sorte est génétiquement apparenté à 50 % au parents demandeurs par le biais du père demandeur ou n'est pas du tout apparenté aux parents demandeurs.

Le recours par les parents demandeurs à une mère de substitution résulte souvent d'une baisse de la fécondité due à des raisons diverses (surpoids, maladie génitale, consommation alcoolique ou tabagique, âge avancé). En pareil cas, l'adoption ne constitue pas une véritable solution parce que le profil des enfants adoptés ne correspond pas à celui que souhaitent les parents demandeurs. Les délais en cas d'adoption sont par ailleurs souvent très longs. Pour Mme Polders, le fait que l'enfant adopté "n'appartienne" juridiquement pas aux parents adoptifs est considéré comme un inconvénient.

Les motivations des mères de substitution peuvent être diverses mais l'obtention d'une indemnité financière joue très souvent un rôle (89 %). Il arrive aussi que les mères de substitution ressentent de l'empathie pour des couples sans enfants, souhaitent encore être enceintes ou cherchent à compenser ainsi un avortement antérieur ou la cession d'un enfant propre.

Le Code pénal néerlandais restreint clairement la maternité de substitution. Ainsi, un enfant de moins de six mois ne peut être accueilli dans une famille sans l'accord du Conseil de la protection des enfants (art. 442). On ne peut pas non plus faire en sorte, dans un but lucratif, de confier un enfant de moins de six mois à une famille d'accueil sans l'autorisation de ce même Conseil (art. 151a) ni agir en qualité d'intermédiaire en matière de maternité de substitution "dans l'exercice d'une profession ou dans le cadre d'une entreprise" (art. 151b). Ce même article interdit également de se proposer comme médiateur en public en matière de maternité de substitution, de rendre publique

van draagmoederschap en het openbaar maken van de vraag naar of het aanbod van een draagmoeder (art. 151b, lid 2) en het met winstoogmerk bemiddelen bij het afstand doen door een vrouw van haar kind aan een ander (art. 151c). Mevrouw Polders gaf echter aan dat bij het opstellen van deze verboden begin jaren negentig nog geen rekening was gehouden met de mogelijkheden die de ontwikkeling van het internet zou bieden.

Het zijn van draagmoeder of het gebruik maken van een draagmoeder is in Nederland niet verboden bij wet. Wel zorgen de intakecriteria van ziekenhuizen ervoor dat niet iedereen wensmoeder of draagmoeder kan zijn, aldus mevrouw Polders. In beide gevallen dient men bijvoorbeeld over de Nederlandse nationaliteit te beschikken (om te voorkomen dat er internationaal "geshopt" wordt). Wensmoeders mogen verder maximaal 40 jaar zijn bij de start van een IVF-procedure. Er dient bij hen sprake te zijn van de afwezigheid, beschadiging of misvorming van de baarmoeder en een zwangerschap zou tot ernstig gevaar voor de vrouw zelf moeten leiden. Ook vragen ziekenhuizen om een verklaring omtrent gedrag te overleggen. Draagmoeders mogen niet ouder dan 45 jaar zijn, dienen bij voorkeur hun gezinsvorming te hebben voltooid en eerdere zwangerschappen moeten probleemloos zijn verlopen. Ook vragen ziekenhuizen de instemming van een eventuele partner en zijn zij uitsluitend bereid mee te werken als de draagmoeder niet meer dan een onkostenvergoeding ontvangt.

Naast de wettelijke bepalingen stelt de Raad voor de Kinderbescherming een aantal voorwaarden om toestemming te verlenen voor ontheffing van het ouderlijk gezag, verduidelijkte mevrouw Polders. In het geval van hoogtechnologisch draagmoederschap dient een arts te verklaren dat het kind genetisch volledig van de wensouders is. Ook dient een verklaring te worden overlegd dat is voldaan aan de wettelijke voorwaarden die gelden voor HTDM, evenals een verklaring dat voldaan is aan het protocol van het ziekenhuis, waaronder de overlegging van een verklaring omtrent gedrag. Bij laagtechnologisch draagmoederschap stelt de Raad als voorwaarden dat de draagmoeder counseling heeft gehad, geen geldelijk of ander voordeel verkrijgt door de afstand en pas na de geboorte van het kind, met voldoende bedenktijd, besluit over de afstand. Uit DNA-onderzoek zal

une demande ou une offre de maternité de substitution (art. 151b, al. 2) ou d'agir dans un but lucratif comme intermédiaire dans la cession d'un enfant par une femme à une autre (art. 151c). Mme Polders a toutefois précisé qu'il n'a pas été tenu compte, pour définir ces interdictions au début années quatre-vingt-dix, des possibilités qu'offrirait le développement de l'internet.

La loi néerlandaise n'interdit pas d'être mère porteuse ni de recourir à une mère porteuse. Les critères d'admission des hôpitaux font toutefois en sorte que chacun ne peut être mère demandeuse ou mère porteuse. Dans les deux cas, il faut par exemple posséder la nationalité néerlandaise (pour éviter le "shopping" international). Les mères demandeuses ne peuvent avoir dépassé l'âge de 40 ans au début d'une procédure de FIV. Elles doivent ne pas avoir d'utérus ou leur utérus doit être endommagé ou malformé et une grossesse doit constituer dans leur cas un risque grave. Les hôpitaux réclament également la production d'une déclaration de comportement. Les mères porteuses ne doivent pas avoir dépassé l'âge de 45 ans, leur famille doit de préférence être constituée et leurs grossesses précédentes doivent s'être déroulées sans problème. Les hôpitaux demandent également l'accord du partenaire éventuel et n'acceptent de coopérer que si la mère porteuse ne perçoit pas davantage qu'une indemnité de frais.

Outre les dispositions légales, le Conseil de la protection de la Jeunesse propose de subordonner à un certain nombre de conditions l'autorisation de révoquer l'autorité parentale. Dans le cas de la maternité de substitution de haute technologie, un médecin doit déclarer que l'enfant appartient génétiquement entièrement des parents demandeurs. Il convient de produire une déclaration selon laquelle il a été satisfait aux conditions légales applicables à la maternité de substitution de haute technologie et une autre déclaration selon laquelle il a été satisfait au protocole de l'hôpital qui exige entre autres la production d'une déclaration de comportement. Dans le cas de la maternité de substitution de basse technologie, le Conseil pose comme conditions que la mère porteuse ait été assistée, n'ait pas tiré de la cession d'avantages financiers ou autres et ne décide de la cession qu'après la naissance, avec

voorts moeten blijken dat de wensvader tevens de genetische vader van het kind is. De wensmoeder moet voorbereid zijn op het adoptief ouderschap.

Aan de hand van een aantal voorbeelden gaf mevrouw Polders aan dat, ondanks dit stelsel van waarborgen, wensouders en draagmoeders in de praktijk niet altijd even zorgvuldig omgaan met de procedure voor afstand van een baby. Zo wordt soms een geboorteakte vervalst op naam van de wensouders. Ook vinden er soms anonieme bevalingen in Frankrijk plaats, gevolgd door een erkenning door de wensvader. Bij hoogtechnologisch draagmoederschap in het buitenland komt het voor dat een (anonieme) eicel wordt gekocht, soms in combinatie met een (anonieme) zaadcel, waarna ook nog voor het dragen wordt betaald om tot slot de wensouders op de geboorteakte te plaatsen. Bij laagtechnologisch draagmoederschap is het soms onduidelijk of hier ideële of commerciële motieven aan ten grondslag liggen en kan soms ten onrechte worden beweerd dat het kind genetisch van de wensvader is. Ook wees mevrouw Polders op de in de Verenigde Staten bestaande mogelijkheid van embryoadoptie, ook wel "prenatale adoptie" genoemd, op basis van overgebleven embryo's uit een IVF-behandeling. Daarbij worden ouders niet gescreend.

In al deze gevallen kan het kind worden opgezadeld met onduidelijkheid over de eigen afkomst. Voorop moet staan, aldus mevrouw Polders, dat het leven van een kind niet gestoeld mag zijn op leugens of commerciële belangen.

Daar waar er in België vrijwel geen wettelijk kader op het terrein van draagmoederschap is, zou de situatie in Nederland volgens mevrouw Polders ook nog wel verbeterd kunnen worden. Naar aanleiding van de aangehaalde voorbeelden deed mevrouw Polders enkele suggesties om onzorgvuldige praktijken rond de afdracht van kinderen te voorkomen. Zo zou het volgens haar goed zijn als de koop en verkoop van kinderen voor gezinsvorming strafbaar gesteld wordt, evenals de koop en verkoop van eicellen, zaadcellen en embryo's. Ook het gebruik van eicellen, zaadcellen en embryo's van anonieme donoren zou verboden moeten worden. Sowieso

un temps de réflexion suffisant. Une analyse ADN devra en outre montrer que le père demandeur est le père génétique de l'enfant. La mère demandeuse doit être préparée à la parenté adoptive.

Mme Polders a montré au moyen de quelques exemples qu'en dépit de ce système de garanties, les parents demandeurs et les mères porteuses ne respectent pas toujours scrupuleusement, dans la pratique, la procédure de cession d'un bébé. Il arrive que l'acte de naissance soit falsifié et qu'y figurent les noms des parents demandeurs. Parfois, des accouchements ont lieu dans l'anonymat en France, avec reconnaissance par le père demandeur. Dans le cas de la maternité de substitution de haute technologie à l'étranger, il arrive qu'un ovule (anonyme) soit acheté, parfois en même temps que des spermatozoïdes (anonymes), que la mère porteuse soit rémunérée pour la grossesse et que les noms des parents demandeurs soient inscrits sur l'acte de naissance. Dans le cas de la maternité de substitution de basse technologie, il n'est pas toujours possible de déterminer si les motivations sont idéelles ou commerciales et il peut arriver qu'il soit erronément considéré que l'enfant est génétiquement celui du demandeur. Mme Polders s'est également référée à une possibilité qui existe aux États-Unis, celle de l'Embryo Adoption ou "adoption prénatale" sur la base d'embryons qui subsistent après un traitement FIV. Dans ce cas, les parents ne font pas l'objet d'un screening.

Dans tous ces cas, l'enfant peut être confronté à des incertitudes concernant sa propre origine. Pour Mme Polders, il est essentiel que la vie d'un enfant ne repose pas sur le mensonge ni sur des intérêts commerciaux.

S'il n'existe pour ainsi dire pas de cadre légal pour la maternité de substitution en Belgique, la situation aux Pays-Bas pourrait, selon Mme Polders, encore être améliorée. Sur la base des exemples cités, Mme Polders a formulé quelques suggestions destinées à prévenir les pratiques inappropriées concernant la cession d'enfants. Il serait bon, pense-t-elle, que la vente et l'achat d'enfants dans le but de constituer une famille soient rendus punissables, de même que la vente et l'achat d'ovules, de spermatozoïdes et d'embryons. L'utilisation d'ovules, de spermatozoïdes et d'embryons de donneurs anonymes devrait également

zou het opnemen van een kind van een ander met het oog op permanente gezinsvorming zonder toestemming van de overheid niet toegestaan moeten worden. Mevrouw Polders verwachtte op het gebied van preventie veel van goede voorlichting over (on)vruchtbaarheid en van een procedure waarbij inschrijving in het geboorteregister alleen mogelijk is met de verklaring van een arts en na controle van de legitimatie van de moeder. Anonieme bevallingen zouden niet langer mogen plaatsvinden. Wat de procedures voor draagmoederschap en embryoadoptie betref, pleitte mevrouw Polders ervoor onderscheid te maken tussen situaties waarin wel eigen genetisch materiaal wordt gebruikt en situaties waarin dat niet gebeurt. De intakecriteria voor HTDM zouden volgens haar verruimd kunnen worden, maar er zou meer aan voorlichting over LTDM en HTDM moeten worden gedaan en zowel wensouders als draagouders zouden verplichte counseling moeten ondergaan. Eigenlijk zou er een verplichte voorbereiding en screening op "adoptief" ouderschap moeten plaatsvinden, als het kind dat de wensouders krijgen genetisch niet volledig het eigen kind is. De onkostenvergoeding voor draagmoederschap moet duidelijker omschreven worden om op die manier de stimulans voor commercieel gewin weg te nemen. Tot slot pleitte mevrouw Polders voor het gebruik van geboorteaktes waaruit blijkt of een kind verwekt is door donatie van eicellen, zaadcellen of embryo's ofwel geadopteerd is, waarbij zo mogelijk de identiteit van de donoren of biologische ouders wordt opgenomen.

DISCUSSIE

De heer Beke vond dat duidelijkheid over de identiteit van het kind centraal moet staan in de discussie over draagmoederschap. Waarom zou niet-commercieel draagmoederschap niet gewoon als adoptie worden beschouwd, zo vroeg hij. Is het mogelijk deze vorm van draagmoederschap binnen de geldende adoptieprocedures te plaatsen?

Mevrouw Polders zou dit in principe toejuichen, maar stelde dat het er feitelijk vooral om gaat de voorwaarden voor afstand duidelijk af te spreken. Als er eenmaal goede voorwaarden zijn afgespro-

être interdite. Il devrait être interdit de s'approprier l'enfant d'autrui en vue de la constitution d'une famille à titre permanent sans autorisation des pouvoirs publics. En matière de prévention, Mme Polders attend beaucoup d'une bonne information sur la fécondité ou l'infécondité ainsi que de la procédure dans le cadre de laquelle l'inscription dans le registre des naissances n'est possible que moyennant une déclaration d'un médecin et après vérification de la légitimation de la mère. Les accouchements anonymes ne devraient plus être possibles. En ce qui concerne les procédures relatives à la maternité de substitution et l'Embryo Adoption, Mme Polders a préconisé d'établir une distinction entre les situations où il est fait usage de matériel génétique propre et les autres. À ses yeux, les critères d'admission pour la maternité de substitution de haute technologie devraient pouvoir être élargis, il faudrait davantage d'information sur la MSHT et la MSBT et les parents demandeurs comme les parents porteurs devraient obligatoirement bénéficier d'une assistance. En fait, la parenté "adoptive" devrait obligatoirement faire l'objet d'une préparation et d'un screening si l'enfant que reçoivent les parents demandeurs n'est pas entièrement le leur sur le plan génétique. L'indemnisation des frais pour la maternité de substitution doit être précisée afin de supprimer l'encouragement au gain commercial. Enfin, Mme Polders a souhaité que les actes de naissance indiquent si l'enfant a été conçu à la suite d'un don d'ovules, de spermatozoïdes ou d'embryons ou s'il a été adopté et mentionnent autant que possible l'identité des donneurs ou des parents biologiques.

DISCUSSION

Pour **M. Beke**, la clarté quant à l'identité de l'enfant doit constituer un élément central du débat sur la maternité de substitution. Pourquoi la maternité de substitution à des fins non commerciales ne serait-elle pas simplement considérée comme une adoption? Est-il possible d'insérer cette forme de maternité de substitution parmi les procédures d'adoption existantes?

Mme Polders serait favorable à ce principe mais a indiqué qu'il s'agit surtout de définir clairement les conditions de la cession. Lorsque des conditions de cession appropriées ont été

ken voor het doen van afstand, kan de hulpverlening ook effectiever worden ingeschakeld.

De heer Verwilghen constateerde dat, vanuit een juridisch oogpunt, de wettelijke definitie van een draagmoeder als iemand “met het voornemen een kind te baren voor een ander” op problemen kan stuiten. Het gaat er natuurlijk om dat dit voornemen ook wordt volgehouden tijdens de zwangerschap en daarna. Voorts merkte hij op dat, aangezien 89 % van de draagmoeders zich (mede) laat motiveren door de financiële vergoeding, het van belang is dat deze onkostenvergoeding binnen de perken blijft. Van de intakecriteria die ziekenhuizen hanteren, leken hem twee (Nederlandse nationaliteit en leeftijdsgrens) moeilijk te vervullen. Hij vroeg wat de precieze redenering achter deze criteria is.

Mevrouw Polders lichtte toe dat het leeftijdscriterium hoofdzakelijk op medische gronden is bepaald. Na een bepaalde leeftijd neemt de kwaliteit van de eicellen af, waardoor de kans op problemen tijdens de zwangerschap groter wordt. De voorwaarde dat betrokkenen de Nederlandse nationaliteit hebben, is ingegeven door de wens om internationaal “shopgedrag” te voorkomen.

De heer Boelhouwer vroeg wat er gebeurt als een draagmoeder een gebrekkig kind baart, dat vervolgens door de wensouders geweigerd wordt.

Volgens **mevrouw Polders** zou er in zo'n situatie feitelijk geen gezag zijn over het kind en zou een kindbeschermingsorganisatie dit moeten overnemen. Het is, zo stelde zij, niet mogelijk om zogenaamde “prenatale contractuele verbintenissen” vast te leggen. Die zijn juridisch niet afdwingbaar en dat is ook niet wenselijk, omdat kinderen geen handelswaar mogen zijn. Er kan in dergelijke situatie dus, naast de kindbeschermingsorganisatie, alleen op counseling worden teruggegrepen.

De heer Weekers concludeerde dat de presentatie van mevrouw Polders veel licht heeft geworpen op een gecompliceerd vraagstuk. Uit de suggesties die zij heeft gedaan, mocht duidelijk zijn dat de situatie ook in Nederland nog niet perfect is geregeld. Het leek hem van belang om bij verdere wettelijke initiatieven gezamenlijk in de Benelux op te trekken en tot consensus te komen. In België laat

convenues, l'assistance peut être apportée plus efficacement.

M. Verwilghen a constaté que, d'un point de vue juridique, la définition légale de la mère porteuse comme étant quelqu'un qui se propose de porter un enfant pour autrui peut entraîner des problèmes. Car cette intention doit évidemment persister pendant la grossesse et après. Il a également relevé que, puisque 89 % des mères porteuses sont motivées (notamment) par l'indemnité financière, il est important que cette indemnité ne dépasse pas certaines limites. Deux des critères d'admission appliqués par les hôpitaux (nationalité néerlandaise et limite d'âge) lui paraissent difficiles à respecter. Il a demandé sur quel raisonnement précis sont fondés ces critères.

Mme Polders a précisé que le critère de l'âge repose essentiellement sur des considérations médicales. À partir d'un certain âge, la qualité des ovules diminue et les risques de problèmes pendant la grossesse augmentent. La condition que l'intéressée soit de nationalité néerlandaise est destinée à prévenir le shopping international.

M. Boelhouwer a demandé ce qu'il advient lorsque la mère porteuse met au monde un enfant handicapé et que les parents demandeurs le refusent.

Pour **Mme Polders**, il n'y aurait pas, en pareil cas, d'autorité sur l'enfant et un organisme de protection des enfants devrait s'en occuper. Il est impossible à ses yeux de fixer des “engagements prénataux contractuels” car ils ne seraient pas juridiquement contraignants. Ce n'est d'ailleurs pas souhaitable car les enfants ne sauraient être des marchandises commerciales. En pareil cas donc, outre les organisations de protection des enfants, il faudrait recourir au *counseling*.

M. Weekers a conclu que la présentation de Mme Polders a largement contribué à éclaircir un problème complexe. Les suggestions qu'elles a formulées montrent que la situation aux Pays-Bas n'est pas encore parfaitement réglée. Il juge important que le Benelux adopte une attitude commune dans le cadre d'initiative législatives futures et aboutisse à un consensus. En Belgique, le ministre

de minister van Justitie het aan het parlement over om met initiatieven op dit gebied te komen.

*
* *

Na verder overleg tussen de commissies voor Justitie en Openbare Orde en voor Cultuur, Onderwijs en Volksgezondheid zal er een aanbeveling worden opgesteld, die in de plenaire vergadering van maart 2010 kan worden gepresenteerd.

De rapporteur,

W. BEKE

De voorzitters

F. WEEKERS
M. DETIÈGE

de la Justice laisse au Parlement le soin de prendre des initiatives dans ce domaine.

*
* *

Après concertation ultérieure entre les commissions de la Justice et de l'Ordre public et de la Culture, de l'Enseignement et de la Santé publique, il sera procédé à la rédaction d'une recommandation qui pourra être présentée en séance plénière en mars 2010.

Le rapporteur,

W. BEKE

Les présidents,

F. WEEKERS
M. DETIÈGE